

Универзитет “Св. Кирил и Методиј” во Скопје
Факултет за електротехника и информациски технологии

ПРОГРАМИРАЊЕ И АЛГОРИТМИ

Покажувачи

- Програмски јазик С -

Учебна 2018/19 година

Потсетување

Меморија-организација

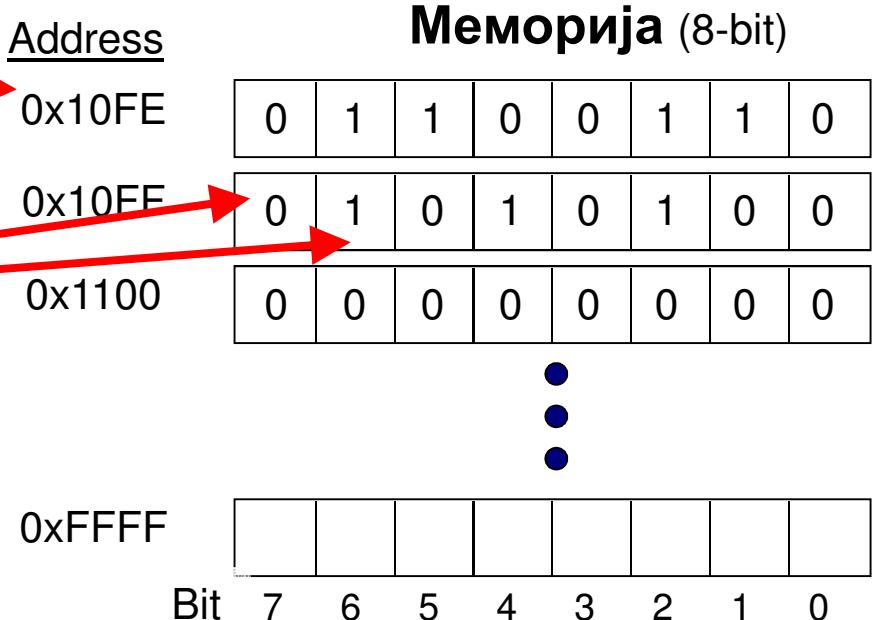
- Чува **инструкции и податоци** за програма (променливи...)

- ▶ Секоја локација има **‘адреса’**

- ▶ Секоја локација чува информација како **‘битови’**

- 0 или 1
 - 8 бита = 1 бајт

- ▶ Меморијата се **‘запишува’** или **‘чита’**

Потсетување

Променливи и меморија

■ Променливи- декларација

1. Име на променлива

2. Тип на променливата

■ Акции:

- Соодветен број бајти се алоцираат во меморија
- **Симбол табела:** име, тип, адреса, вредност

★ Симболички - променлива има **две “вредности”**

- Вредност што е сместено на мемориската локација
- Вредност на мемориската локација (нејзина адреса)

```
int var1 = 0;
```

Address	Меморија (8-bit)							
	7	6	5	4	3	2	1	0
0x10FE	0	0	0	0	0	0	0	0
0x10FF	0	0	0	0	0	0	0	0
0x1100	0	0	0	0	0	0	0	0
0x1101	0	0	0	0	0	0	0	0

Симбол табела

Var name	Var type	Var address	Var value
var1	int	10FE	0

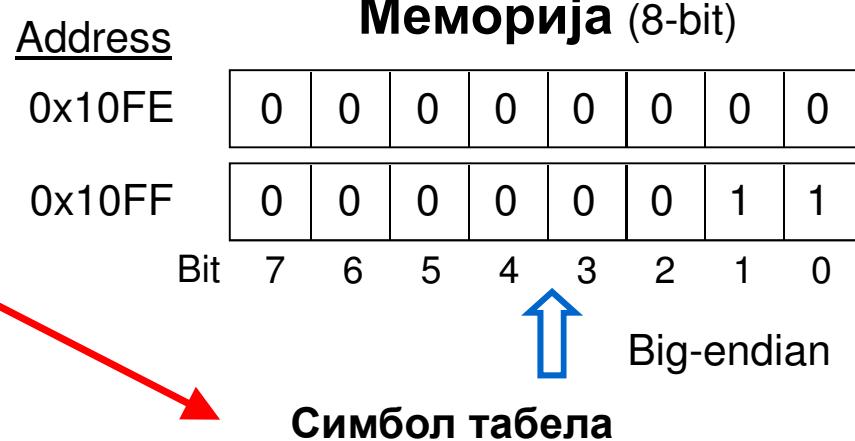

Потсетување

Приступ и промена на променливи

- Доделување вредност ('запишување') (`i = 3;`)
 - Вредност се копира/запишува на адреса наведена во символ табела
- Користење променлива ('читање') (`j = i;`)
 - Пристап до вредност на она што е зачувано на мемориската локација

```
short int i, j;  
i = 3;  
j = i;
```


Name	Type	Address	Value
i	short int	10FE	
j	short int	1100	

Променливи што чуваат адреси

- Може да се дефинираат променливи што како вредност чуваат/сместуваат мемориска адреса
- Такви променливи се викаат “**покажувачи**” (“**pointer**”)

Покажувачи

- Покажувач содржи адреса на променлива (мемориска локација)
или
- Покажувачот содржи целобројна вредност, што се интерпретира како адреса на друга променлива
- Променливите содржат вредности за податокот (директно референцирање)
- Покажувачите содржат адреси на променливи (индиректно референцирање)

Се сеќавате ли на
`scanf ("%d", &i);`

Зошто да се користат покажувачи?

- Една функција може да ги менува променливите директно во повикувачката функција (без глобални променливи)
- Да се врати повеќе од една вредност при повик на функција
- Да се прати покажувач кон голема податочна структура, наместо да се копира целата структура
 - На пр. Полиња

Адреса и Покажувач

- Променлива покажувач е променлива што содржи адреса
- Пристапување до адресата на секоја променлива се прави со користење на “&” (**адресен оператор**):

“`&num1`” : адресата
за променливата num1

`int num1 = 5;`
 `printf("address of num1: %p", &num1);` → address of num1: 0x7ffee0a99328

Формат за печатење на
покажувач/адреса
(Хексадецимален)

Адресата се менува (зависи од
компјутерот, од извршување,...)

- Декларација на покажувач:

`type * varname`

- `int* ptr1;`
- `float *ptr2;`
- `char * ptr3;`

Се чита:

- “ptr1 е пок. кон цел број”
- “ptr2 е пок. кон float”
- “ptr3 е пок. кон char”

Што е покажувач?

```
#include <stdio.h>
int main()
{
    int num1;
    int *ptr1 = &num1, *ptr2;
    num1 = 7;
    printf("size of num1: %d\n", sizeof(num1));
    printf("value of num1: %d\n", num1);
    printf("address of num1: %p\n", &num1);
    printf("address in ptr1: %p\n", ptr1);
    return 0;
}
```

&num1 значи: адресата
за променливата num1

- Што е големина на num1?
- Дали &num1 == ptr1?
- Која адреса е сместена во ptr2?

Секогаш иницијализирајте ги
декларираниите покажувачи!

Output:

size of num1: 4
value of num1: 7
address of num1: 0x7ffee0a99328
address in ptr1: 0x7ffee0a99328

Декларација на покажувачи

■ Формат:

```
tip *pokIme;
```

■ Пример:

`int *pok;` (se deklarira pokazuvac kon celobrojna promenliva)

`double *myPtr` (pokazuvac kon realna promenliva)

■ При декларацијата за секој покажувач мора да се декларира неговиот податочен тип

- покажувач кон цел број, покажувач кон реален број, итн.
- може да се декларираат покажувачи од кој и да е податочен тип

Иницијализација на покажувачи

- Иницијализација се врши со поставување на вредноста на покажувачот: 0, NULL, или на мемориска адреса
- 0 или NULL – невалидна вредност

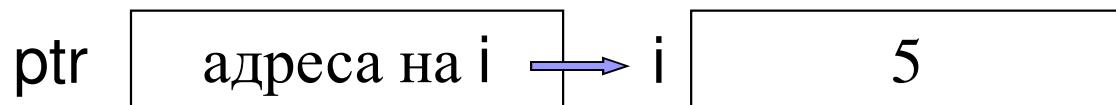
`int i = 5;` – декларирање и иницијализација на целобројна променлива

`int *ptr;` – декларирање на променлива покажувач

`ptr = &i;` – иницијализација на покажувачот ptr

□ ptr е променлива во која се сместува адреса

□ во ptr не се сместува вредноста на променливата i

Што ќе биде отпечатено?

```
printf("i = %d\n", i);
printf("*ptr = %d\n", *ptr);
printf("ptr = %p\n", ptr);
```

Излез:

```
i = 5
*ptr = 5
ptr = effff5e0
```

вредност на ptr =
адреса на i во
меморијата

Пристап до она каде покажува покажувачот

■ Оператор за индирекција “*”

- Ја дава вредноста сместена на адресата зачувана во покажувачот

```
#include <stdio.h>
int main()
{
    int num1;
    int *ptr1 = &num1;
    num1 = 7;
    printf("value of num1: %d\n", num1);
    printf("value of num1: %d\n", *ptr1);

    return 0;
}
```

Излез:
value of num1: 7
value of num1: 7

Вредноста на тоа каде
што покажува покажувачот

Операции со покажувачи

- “**&**” (адресен оператор) – ја враќа адресата на operandот

```
int y = 5;
```

```
int *yPtr;
```

```
yPtr = &y;
```

во yPtr се сместува адресата на y

yPtr “покажува кон” y

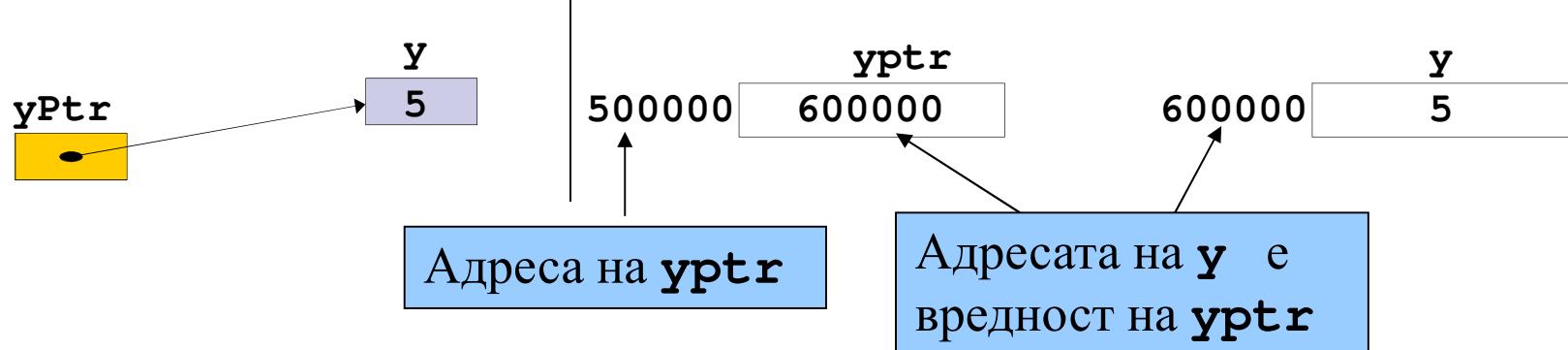
- “*****” (индириекција) – ја враќа содржината на променливата кон која покажува покажувачот

```
*yptr = 7; → ја менува содржината на y во 7
```

- “*****” и “**&**” се инверзни и се поништуваат

```
*&yptr <=> *(&yptr) <=> * (address of yptr) <=> yptr
```

```
&*yptr <=> &(*yptr) <=> &(y) <=> yptr
```


Пример 1

`int *ptr;` - ptr е покажувач кон целобројна променлива
`int x, y;` - декларирани се две целобројни променливи
`ptr = &x;` - ptr покажува на x. `&x` означува адреса на x
`y = *ptr;` - `*ptr` означува вредност во променливата кон која покажува ptr

Пример 2

`int x = 1, *px;`

`px = &x;`

`*px = 2;`

`x = *px + 1;`

Пример: Користење покажувачи

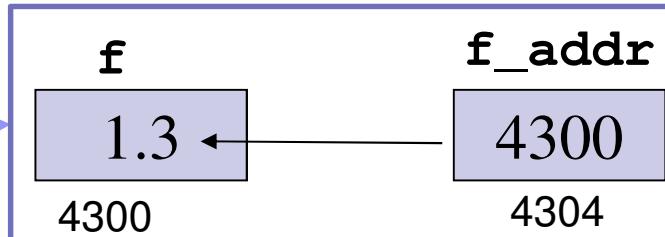
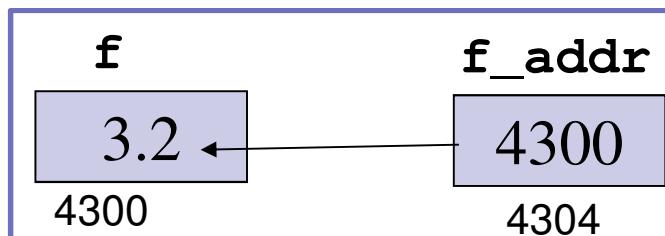
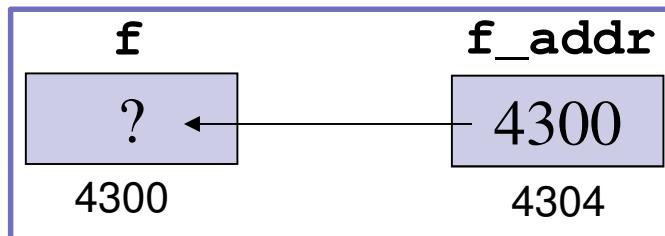
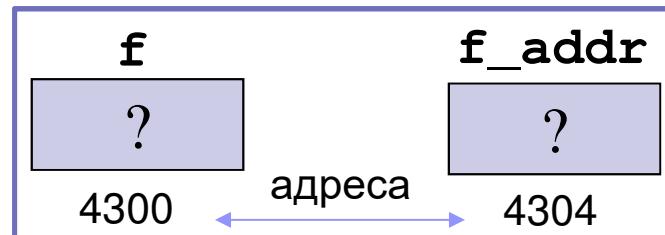
```
float f; /*realna promenliva*/  
float *f_addr; /* pokazuvac */
```

```
f_addr = &f;  
/* & - operator adresa na */
```

```
*f_addr = 3.2;  
/* * - operator za indirekcija */
```

```
float g = *f_addr;  
/* indirekcija: g stanuva 3.2 */
```

```
f = 1.3;  
/* g se uste e 3.2 */
```


Изрази со покажувачи

- Следните аритметички операции може да се извршуваат со покажувачи
 - инкрементирање/декрементирање на покажувачи (++ или --)
 - вредноста на покажувачот се зголемува односно намалува за **големината на мемориската локација на која покажува** покажувачот
 - додавање на целобројна вредност на покажувач (`+ или +=`, `- или -=`)
 - **Одземање на покажувачи** – го враќа бројот на елементи помеѓу двете адреси

Изрази со покажувачи

- **p, q и n** се покажувачи

- **p = p+1;** или **p++;**

двета израза извршуваат иста операција, и овозможуваат **p** да покажува кон следниот мемориски елемент што следи по елементот на кој почетно покажувал покажувачот **p**.

- **q = p+i;**

q покажува кон податочниот елемент што се наоѓа i позиции по елементот на кој покажува **p**.

- **n = q - p;**

n е број на елементи меѓу **p** и **q**, и претставува целобројна вредност.

Аритметички операции со покажувачи

- Покажувачи од ист тип може да се употребат во наредби за доделување на вредност
 - ако не се од ист тип потребно е користење на **cast** оператор
 - исклучок: покажувач од типот **void**: **void ***
 - генерички покажувач, покажува кон кој и да е тип
 - не е неопходен **cast** оператор за да се конвертира вредноста на покажувачот во **void** покажувач
- Споредба на покажувачи (`<`, `==` , `>`)
 - `q == p` - дали `q` и `p` покажуваат кон иста мемориска адреса,
 - `q < p` - дали елементот кон кој покажува `q` претходи на елементот на кој покажува `p`.
- КУСА ПРОВЕРКА
 - Што значи `ptr + 1`? ✓
 - Што означува `ptr - 1`? ✓
 - Што означуваат `ptr * 2` и `ptr / 2`? ✗

Пренесување на променливи во функции

- Пренесување на **променливи** се прави со покажувачи
 - се пренесува адресата на аргументот со операторот &
 - овозможува да се смени содржината на адресата
 - **полињата во функциите се пренесуваат како покажувачи**
- * оператор
 - се користи како алијас/прекар за променливата во функцијата

```
void double(int *number) {  
    *number = 2 * (*number);  
}
```


Пример: Пренесување вредност

```
#include <stdio.h>
void swap(int, int);

int main() {
    int x,y;
    x = 5;
    y = 6;
    swap(x,y);
    printf("%d %d\n",x,y);
}

void swap(int a,int b){
    int temp;
    temp = a;
    a = b;
    b = temp;
}
```

Излез:
5 6

Пример: Пренесување променлива

```
#include <stdio.h>
void swap (int*, int*);

int main() {
    int x,y;
    x = 5;
    y = 6;
    swap(&x,&y);
    printf("%d %d\n",x,y);
}

void swap(int *a,int *b){
    int temp;
    temp = *a;
    *a = *b;
    *b = temp;
}
```

Излез:
6 5

Полиња и покажувачи

- Тесно се поврзани, името на полето е покажувач кон првиот елемент на истото, односно ако важи `int a[10]`, тогаш 'a' значи `&a[0]`
- `a[i]` и `*(a+i)` се еквивалентни и овозможуваат пристап до елементот од полето на позиција `i`
- Пример: нека се декларирали вектор `a[5]` и покажувач `aPtr`. Следните наредби се точни:

```
aPtr = a;  
aPtr == &a[0];  
a[n] == *(aPtr + n)  
a[3] == *(a + 3)  
  
a+i == &a[i]  
  
*(a+i) == a[i] == i[a]
```

Пристапот до елемент на поле преку неговото име и индекс `a[i]` преведувачот секогаш интерно го интерпретира како `*(a+i)`, така што на пример наместо `a[5]` сосема правилно ќе работи и `5[a] !!!`

- Индексирање може да се употреби и на покажувачи за да се пристапи до елемент на вектор, така следните два изрази се идентични:
`aPtr[3]` и `a[3]`

Полиња и покажувачи (1)

- Пример: Вектор со 5 целибродни променливи.

```
int v[5];
```

```
int *vPtr, *vPtr2;
```

```
vPtr2 = &v[2];
```

```
vPtr = &v[0];
```

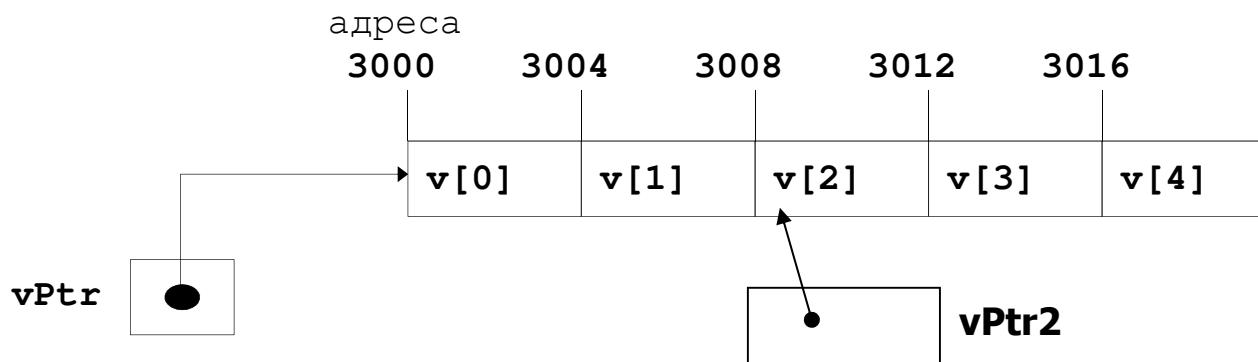
→ vPtr покажува кон првиот елемент v[0] на локација 3000. (vPtr = 3000)

```
vPtr2 - vPtr == 2;
```

→ Точно

```
vPtr += 2;
```

→ го поставува vPtr на 3008, vPtr покажува на v[2] (зголемен е за две мемориски локации)

Полиња и покажувачи (2)

- Пример: Нека важат следните декларации

```
char a[50], x, y, *pa, *pa1, *pai;  
pa = &a[0];      - адресата на a[0] смести ја во pa  
pa = a;          - исто како и претходното  
x = *pa;         - вредноста на a[0] смести ја во x  
pa1 = pa+1;     - определи ја адресата на a[1]  
pai = pa+i;     - определи ја адресата на a[i]  
y = *(pa+i);   - вредноста на a[i] во y
```


Илустрација на користење на покажувачи


```
float a[4];
```

```
float *ptr;
```

```
ptr = &(a[2]);
```

```
*ptr = 3.14;
```

```
ptr++;
```

```
*ptr = 9.0;
```

```
ptr = ptr - 3;
```

```
*ptr = 6.0;
```

```
ptr += 2;
```

```
*ptr = 7.0;
```

Напомени:

```
a[2] == *(a + 2)
```

```
ptr == &(a[2])
```

```
== &(*(a + 2))
```

```
== a + 2
```

ptr

ptr

ptr

ptr

*ptr

Податочна табела			
Име	Тип	Опис	Вредност
a[0]	float	елемент на вектор (променлива)	6.0
a[1]	float	елемент на вектор (променлива)	?
a[2]	float	елемент на вектор (променлива)	3.04
a[3]	float	елемент на вектор (променлива)	9.0
ptr	float *	покажувач кон реална променлива	?
*ptr	float	променлива кон која покажува покажувачот	?

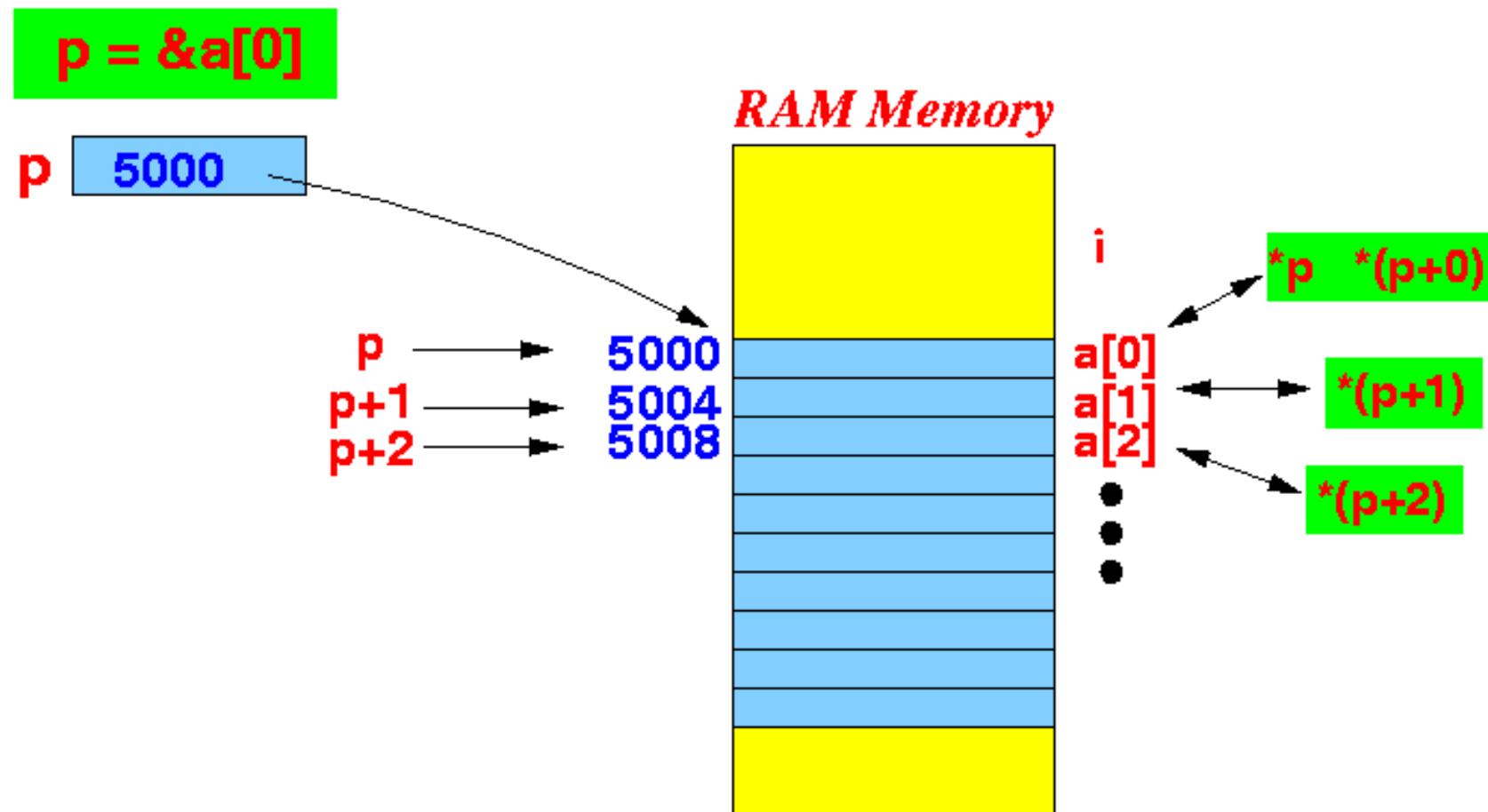
Операции со покажувачи и полиња

- Нека **a** е вектор од **double** променливи
 - ако важи **double *ptr = a;**
 - што означува **ptr + 1** – поместување на покажувачот на следната мемориска локација во полето
- Аритметичките оператори **+** и **-** се однесуваат на една мемориска локација потребна да се смести променлива од даден тип
- Ако важат претходните дефиниции и имајќи ја предвид следната табела:
 - **1000 + sizeof(double) = 1000 + 4 = 1004**

	Addr	Content	Addr	Content	Addr	Content	Addr	Content
a[0]: 37.9	1000	...	1001	...	1002	...	1003	...
a[1]: 1.23	1004	...	1005	...	1006	...	1007	...
a[2]: 3.14	1008	...	1009	...	1010	...	1011	...

Операции со покажувачи и полиња

Пренесување на полиња во функции - дефинирање

- Декларирање на формален параметар поле во заглавје на функција

```
tipFunkcija Imefunkcija (tipElement ImePole[ ], int n){...}
```

вообичаено бројот на елементи во полето исто така се пренесува како аргумент. Пример:

```
void funkcija(int tpole[], int n) {  
    tpole[n-1] = 0;  
}
```

број на елементи во полето

- Функцииски прототипови

```
void modifyArray( int b[], int arraySize );
```

бидејќи името на формалните параметри не е важно:

- `int b[]` може да биде заменето со `int []` и
- `int arraySize` може да биде заменето со `int`,

со што претходната наредба гласи:

```
void modifyArray ( int [], int );
```


Пренесување на полето во функции

- Повикување на функција со аргумент поле: името на полето без заградите

```
int myArray[24];  
  
myFunction(myArray, 24);
```

- Преносот на полето се реализира со пренесување на адресата на првиот елемент (`&myarray[0]`), поради што **сите промени на вредностите на полето во функцијата, се видливи и по завршувањето на функцијата**

- Пренесување на елементи на полето

- може да се пренесат како вредности
 - во листата на аргументи се наведува името на полето и индексот на елементот (`myArray [3]`)

```
myFunction(myArray[3], 24);
```

- ако елементот на полето е пренесен како вредност сите промени на вредноста на формалниот аргумент во функцијата **нема да се рефлектираат на аргументот со кој е повикана функцијата**

Пример за пренесување на вектори

Следните функции извршуваат иста работа:

```
int clear1(int array[], int size){  
    int i;  
    for(i = 0; i < size; i++) array[i] = 0;  
    return 0;  
}  
  
int clear2(int *array, int size){  
    int *p;  
    for(p=&array[0]; p < &array[size]; p++) *p=0;  
    return 0;  
}  
  
int clear3(int *array, int size){  
    int i;  
    for(i = 0; i < size; i++) array[i] = 0;  
    return 0;  
}  
  
int clear4(int array[], int size) {  
    int *p;  
    for(p=&array[0]; p < &array[size]; p++) *p=0;  
    return 0;  
}
```

При преносот како аргумент на ф-ја,
int a[] и int *a се однесуваат исто.

Во главната програма (каде се декларирали) разликата е:

- ☺ **int a[10], *pa=a;**
- ☺ **pa[5]=...** е исто со **a[5]=...**
- ☺ **pa=...** или **pa++** е OK,
- ☹ **а = ...** или **а++ не може!**

Но **а** е **константа** и може само да се чита,

☹ **а = ...** или **а++ не може!**

Ако направиме **pa++**, тогаш **pa** покажува на **a[1]**

pa[0] е исто со **a[1]**,
pa[-1] е исто со **a[0]** !!!

Пример: Пренесување на вектори со покажувачи

```
#define N 5
int find_largest(int *a, int n){
    int i, max;
    max = a[0];
    for (i = 1; i < n; i++)
        if (a[i] > max)
            max = a[i];
    return max;
}
int main(){
    int b[N] = {8,9,1,4,7}, largest;
    largest = find_largest(&b[2], 3);
}
```

7

```
#define N 5
int find_largest(int *p, int n){
    int i, max;
    max = *p;
    for (i= 1; i<n; i++){
        if (*p > max)
            max = *p;
        p++;
    }
    return max;
}
int main(){
    int b[N] = {8,9,1,4,7}, largest;
    largest = find_largest(b, N);
}
```

9

```
#define N 5
int find_largest(int *p, int n){
    int i, max;
    max = *p; // i.e. max = p[0]
    for (i = 1; i < n; i++)
        if (*(p+i) > max)
            max = *(p+i);
    return max;
}
int main(){
    int b[N] = {8,9,1,4,7}, largest;
    largest = find_largest(b, N);
}
```

9

Сите три програми решаваат ист проблем.
Но излезот на една од нив е различен.
Зашто? Функцијата за наоѓање максимум во
една од програмите нема да работи
коректно во сите случаи. Која и зашто?

Квиз прашања:

- Ако важи следната декларација:
 - int a[100], *pa, *qa;
- Кои од следниве наредби се валидни, нема да вратат грешка при компајлирање?

pa = a; ✓

a = pa; ✗

pa++; ✓

a++; ✗

qa = pa; ✓

*qa = *pa; ✓

pa = &a; ✗

Квиз прашања:

Нека $x=3$, $y=4$, колкува ќе биде вредноста на $x =?$ $y=?$ по следниот функцијски повик `swap_1(x,y);`

```
void swap_1(int a, int b) {  
    int temp;  
    temp = a;  
    a = b;  
    b = temp;  
}
```

x=3
y=4

Нека $x=3$, $y=4$, Колкува ќе биде вредноста на $x =?$ $y=?$ по следниот функцијски повик `swap_2(&x,&y);`

```
void swap_2(int *a, int *b) {  
    int temp;  
    temp = *a;  
    *a = *b;  
    *b = temp;  
}
```

x=4
y=3

Крај

ASCII Code

Dec	Hx	Oct	Char	Dec	Hx	Oct	Html	Chr	Dec	Hx	Oct	Html	Chr	Dec	Hx	Oct	Html	Chr
0	0	000	NUL (null)	32	20	040	 	Space	64	40	100	@	Ø	96	60	140	`	~
1	1	001	SOH (start of heading)	33	21	041	!	!	65	41	101	A	A	97	61	141	a	a
2	2	002	STX (start of text)	34	22	042	"	"	66	42	102	B	B	98	62	142	b	b
3	3	003	ETX (end of text)	35	23	043	#	#	67	43	103	C	C	99	63	143	c	c
4	4	004	EOT (end of transmission)	36	24	044	$	\$	68	44	104	D	D	100	64	144	d	d
5	5	005	ENQ (enquiry)	37	25	045	%	%	69	45	105	E	E	101	65	145	e	e
6	6	006	ACK (acknowledge)	38	26	046	&	&	70	46	106	F	F	102	66	146	f	f
7	7	007	BEL (bell)	39	27	047	'	'	71	47	107	G	G	103	67	147	g	g
8	8	010	BS (backspace)	40	28	050	((72	48	110	H	H	104	68	150	h	h
9	9	011	TAB (horizontal tab)	41	29	051))	73	49	111	I	I	105	69	151	i	i
10	A	012	LF (NL line feed, new line)	42	2A	052	*	*	74	4A	112	J	J	106	6A	152	j	j
11	B	013	VT (vertical tab)	43	2B	053	+	+	75	4B	113	K	K	107	6B	153	k	k
12	C	014	FF (NP form feed, new page)	44	2C	054	,	,	76	4C	114	L	L	108	6C	154	l	l
13	D	015	CR (carriage return)	45	2D	055	-	-	77	4D	115	M	M	109	6D	155	m	m
14	E	016	SO (shift out)	46	2E	056	.	.	78	4E	116	N	N	110	6E	156	n	n
15	F	017	SI (shift in)	47	2F	057	/	/	79	4F	117	O	O	111	6F	157	o	o
16	10	020	DLE (data link escape)	48	30	060	0	Ø	80	50	120	P	P	112	70	160	p	p
17	11	021	DC1 (device control 1)	49	31	061	1	1	81	51	121	Q	Q	113	71	161	q	q
18	12	022	DC2 (device control 2)	50	32	062	2	2	82	52	122	R	R	114	72	162	r	r
19	13	023	DC3 (device control 3)	51	33	063	3	3	83	53	123	S	S	115	73	163	s	s
20	14	024	DC4 (device control 4)	52	34	064	4	4	84	54	124	T	T	116	74	164	t	t
21	15	025	NAK (negative acknowledge)	53	35	065	5	5	85	55	125	U	U	117	75	165	u	u
22	16	026	SYN (synchronous idle)	54	36	066	6	6	86	56	126	V	V	118	76	166	v	v
23	17	027	ETB (end of trans. block)	55	37	067	7	7	87	57	127	W	W	119	77	167	w	w
24	18	030	CAN (cancel)	56	38	070	8	8	88	58	130	X	X	120	78	170	x	x
25	19	031	EM (end of medium)	57	39	071	9	9	89	59	131	Y	Y	121	79	171	y	y
26	1A	032	SUB (substitute)	58	3A	072	:	:	90	5A	132	Z	Z	122	7A	172	z	z
27	1B	033	ESC (escape)	59	3B	073	;	:	91	5B	133	[[123	7B	173	{	{
28	1C	034	FS (file separator)	60	3C	074	<	<	92	5C	134	\	\	124	7C	174	|	
29	1D	035	GS (group separator)	61	3D	075	=	=	93	5D	135]]	125	7D	175	}	}
30	1E	036	RS (record separator)	62	3E	076	>	>	94	5E	136	^	^	126	7E	176	~	~
31	1F	037	US (unit separator)	63	3F	077	?	?	95	5F	137	_	_	127	7F	177		DEL

Extended ASCII Code

128	Ç	144	É	160	á	176	ღ	192	Ł	208	₩	224	¤	240	≡
129	ü	145	œ	161	í	177	ღ	193	Ł	209	₩	225	฿	241	±
130	é	146	Æ	162	ó	178	ღ	194	₺	210	₪	226	Γ	242	≥
131	â	147	ô	163	ú	179	ܲ	195	₩	211	ܲ	227	ݢ	243	≤
132	ã	148	õ	164	ñ	180	ܲ	196	ܲ	212	ܲ	228	ܲ	244	ܲ
133	à	149	ò	165	ñ	181	ܲ	197	ܲ	213	ܲ	229	ܲ	245	ܲ
134	å	150	û	166	ܲ	182	ܲ	198	ܲ	214	ܲ	230	ܲ	246	ܲ
135	ç	151	ù	167	ܲ	183	ܲ	199	ܲ	215	ܲ	231	ܲ	247	ܲ
136	è	152	ÿ	168	ܲ	184	ܲ	200	ܲ	216	ܲ	232	ܲ	248	ܲ
137	ë	153	Ö	169	ܲ	185	ܲ	201	ܲ	217	ܲ	233	ܲ	249	ܲ
138	ë	154	Ü	170	ܲ	186	ܲ	202	ܲ	218	ܲ	234	ܲ	250	ܲ
139	í	155	ö	171	ܲ	187	ܲ	203	ܲ	219	ܲ	235	ܲ	251	ܲ
140	í	156	ü	172	ܲ	188	ܲ	204	ܲ	220	ܲ	236	ܲ	252	ܲ
141	í	157	‰	173	ܲ	189	ܲ	205	=	221	ܲ	237	ܲ	253	ܲ
142	À	158	Ѐ	174	ܲ	190	ܲ	206	ܲ	222	ܲ	238	ܲ	254	ܲ
143	Ã	159	ܲ	175	ܲ	191	ܲ	207	ܲ	223	ܲ	239	ܲ	255	ܲ

Source : www.LookupTables.com